

NEMIS TILI ILOVA KONSTRUKSIYASIDA GAP BO'LAKLARI AHAMIYATI**Xudoyqulova Sevara**

SamDChTI o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6792412>

Annotatsiya. Ushbu maqolada nemis tilida ilova aloqalarining ayrim gap bo'laklari asosida aniqlanishi, ilova hodisasida V.M.Milk va N.A.Kobrina qarashlari, ilova konstruksiyalarda teng va ergashtiruvchi bog'lovchilar, akkuzativ kelishigini talab qiluvchi predloglar hamda Durch, Gegen, va Für predloglari haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: ilova konstruksiyalar, ilova aloqalari, ilova hodisasi, ilovali elementlar, Durch, Gegen, Für.

ЗНАЧЕНИЕ ФРАГМЕНТОВ ПРЕДЛОЖЕНИЯ В КОНСТРУКЦИИ ПРИЛОЖЕНИЯ НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА

Аннотация. В этой статье будет рассмотрено определение связей привязанности в немецком языке на основе некоторых фрагментов предложения, в феномене привязанности В.М.Десна и Н.А.С точки зрения Кобрин, в придаточных конструкциях речь идет о равных и последовательных связках, о предлогах, требующих аккuzативного согласования, а также о предлогах Durch, Gegen и Für.

Ключевые слова: прикладные конструкции, связи приложений, событие приложений, прикладные элементы, Durch, Gegen, Für.

THE IMPORTANCE OF SENTENCE FRAGMENTS IN THE GERMAN LANGUAGE APPLICATION DESIGN

Abstract. In this article, it is revealed that some of the app links in German are based on sentence fragments, in the case of the app, V.M.Milk and N.A.Kobrina talks about the views, equal and following linkages in enclosed structures, prepositions that require akkusativ harmony, as well as durch, Gegen, and Für.

Keywords: app constructs, app links, App Event, App elements, Durch, Gegen, Für.

KIRISH

Nemis tilida ilova aloqalarining semantik omillari asosida aniqlanishi ilovali element va asosiy ifoda o'rtasidagi ma'no va struktura jihatdan mustaqillikka borib taqaladi. Asosiy ifodaning birinchi qismidan ilovali elementlarning mazmunan ajratilishi har qanday ilova konstruksiyada ularning postpozitsiyada (keyingi o'rinda) kelishi uchun zamin yaratadi. Mantiqan va ohangiga ko'ra ajratib ko'rsatilishi tufayli ilovali element katta sintaktik salohiyatga va stilistik ta'sirchanlikka ega bo'ladi. Ilova hodisasi sintaktik aloqaning faqat o'ziga xos turi sifatida qaralmaydi, balki gipotaksis va parataksis o'rtasidagi farqni neytrallashtirish shakli sifatida ham namoyon bo'ladi.

TADQIQOT MATERIALLARI VA METODOLOGIYASI

V.M.Milk ta'kidlashicha, for, tough kabi bog'lovchilarda bog'lanish va ergashish o'rtasidagi appozitsiya neytrallashadi, ular murakkab sintaktik butunlik doirasiga mustaqil gaplarni kiritish imkoniyatiga ega. Teng bog'lovchilar ergashtiruvchi bog'lovchilar rolini bajarib kelish hollari ham kuzatiladi. N.A.Kobrinaning ko'rsatib o'tishicha, teng bog'lovchilar o'rniga ergashtiruvchi bog'lovchilar through, whereas, because, so that kabilar kelishi mumkin. Aksincha, ergashtiruvchi bog'lovchilar o'rniga damit, denn singari teng bog'lovchilar qo'llanilishi mumkin. Ilova konstruksiyalarda teng va ergashtiruvchi bog'lovchilar ma'nolarini anglab yetishga turli tillar

materiallari asosida ilova konstruksiyalarni tadqiq qilgan ko'plab tilshunoslar o'z e'tiborlarini qaratganlar: rus tilida i, no, da bog'lovchilari (L.M.Loseva), fransuz tilida meis, et, or, ou, car, porceque, si bog'lovchilari (I.A.Boevets va I.A.Vintman), ingliz tilida and, but, if, whele bog'lovchilari (G.M.Timoshenkova), nemis tilida und, aber bog'lovchilari (M.Ya.Vays).

TADQIQOT NATIJALARI

Aytish lozimki, ko'p hollarda to'ldiruvchi vazifasidagi ilovali element nisbatan ko'proq uchrasada ma'lum bog'lovchilar bilan birga kelishini ko'rish mumkin. Natijada o'zining ko'rinishlari va hususiyatlari bilan aytilayotgan fikr ilovali elementdan boshqacharoq ega orqali ifodalanadigan ilovali elementning alohida struktural ko'rinishini hosil qiladi.

Masalan: Es war schon nachts und sie hatten etwas mehr getrunken als sonst. Auch auf den unvermuthen Sieg des Sportklubs Chemie. Auf unsere Freundschaft. Und später auf den Schornstein. Und dich.

Ushbu misol tahlili shuni ko'rsatadiki, ilovali elementda qo'llangan und bog'lovchisi, auf predlogi asosiy ifoda va ilovali element o'rtasidagi sintaktik a'loqaning yanada mustahkamroq bo'lishi uchun xizmat qiladi. Gapning bosh va ikkinchi darajali bo'laklari haqida misolda berilgan tahlildan kelib chiqib, nemis tilida ilova element sifatida qo'llanilishini misol yordamida ko'rib chiqdik va bu yerda ba'zi struktural ko'rinishdagi gap bo'laklarining har biri alohida ilovali element sifatida bo'ladi hamda ilovali konstruksiya tarkibida o'ziga hos vazifalarni bajarib keladi. Bundan tashqari, nemis tilida akkuzativ kelishigini talab qiluvchi predloglar yordamida ifodalanib kelgan ilovali elementlar o'zlariga xos bo'lgan ba'zi bir xususiyatlari bilan ilovali elementlarning ayrim funksiyalarini o'zlarida qisman takrorlasa-da, biroq o'zlariga xos bo'lgan funksiyalarga ham egadirlar. O'zlariga xos bo'lgan ana shunday xususiyatlari bilan bu toifaga taalluqli ilovali elementlarning ichida alohida olingan strukturaviy guruhlanishni tashkil etadi va ana shu struktura doirasida har xil funksiyalarni bajarib keladi. Durch predlogi bilan ifodalangan ilovali element yakka va kengaytirilgan holda kelishlari mumkin. Ilovali elementlarning strukturaviy kengayishi, ularning ma'no tomonidan kengayishiga olib keladi. Ma'noning kengayishi esa ular nozikliklarining xilma xil bo'lishiga olib keladi.

MUHOKAMA

Gegen predlogi bilan ifodalanib kelgan ilovali elementlar, durch predlogi bilan ifodalanib kelgan ilovali elementlarga o'xshash yozma matnlarda uncha keng yoyilish darajasiga ega bulmasada, biroq shu toifaga moyil bo'lgan ilovali elementlarning strukturaviy guruhlarini tashkil etishda ishtirok etadi. Für predlogi bilan ifodalanib keluvchi ilovali elementlar o'zlariga xos bo'lgan barcha xususiyatlari bilan xuddi shunday strukturaviy shaklga ega bo'lgan ilovali elementlarning xususiyatlarini to'ldiribgina qolmaydi, balki ularni yangi tomondan boyitadi. Ilovali elementlarning tarkibida sodir bo'laetgan ayrim komponentlarning variativligi holati, shu ilovali elementlarning ta'sirchanlik, ekspressivlik xususiyatlarini kuchaytiradi, ularga nisbatan kitobxonning diqqat e'tiborini yanada oshiradi.

XULOSA

Xulosa sifatida shuni aytish mumkinki, ilova konstruksiyalari o'ziga xos sintaksik hodisa bo'lib, ular qo'shimcha sifatida paydo bo'lgan ifoda funksiyasini bajarib keladi, ular strukturasiga ko'ra ilovali element deb ataladi. Ana shu ilovali element asosiy ifoda (asosiy gap) ma'nosini aniqlashtirib, rivojlantirib keladi, ma'lum darajada izohlab beradi. Bunday sintaktik strukturalar odatda ikki qismdan iborat bo'ladi, birinchi qism asosiy axborotni, ikkinchisi esa qo'shimcha xabarni ifodalab keladi. Ular nutqda birliklarning funksional qo'llanilishi birlashtiradi, ularning

yordamida soʻzlovchining ongida va uning nutqida asosiy ifodadan keyin, asosiy fikr bildirilgandan soʻng yuzaga keladigan qoʻshimcha maʼno beradigan ifoda keltiriladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Раҳимов М.Р. Немис тилида илова конструкциялари ҳақида. Таржима, ахборот, мулоқот – сиёсий ва ижтимоий кўприк. Халқаро илмий амал. анжум. материаллари. Самарканд 2019.
2. Сидорова Е.Г. Место присоединительных предикативных конструкций в синтаксической системе современного русского языка / Е.Г.Сидорова // Вопросы филологии. Спецвыпуск: VI Междунар. науч. конф. —Язык культура, общество. – М., 2011.
3. Юнусов Б.Ю. Юнусова Т.К. Гелиоконвективная сушка сельхозпродуктов.
4. Современные проблемы энергетики Межд. Конфер-я , Ташкент 2011.